

ePooki

1/2009 - Alueellinen metsäohjelma kokoaa metsän monet merkitykset

Kirjoittajat: Laitala Marjo, marjo.laitala@oamk.fi, Tikkanen Jukka, jukka.tikkanen@oamk.fi, Saariainen Ninni, ninni.saariainen@helsinki.fi | Näytä laajemmat kirjoittajatiedot

Julkaistu: 27.3.2009 Muokattu: 29.4.2009 | Tiivistelmä

[Artikkeliin viittäminen](#) | [Metatiedot](#) | Julkaisu pdf-muodossa | Kommentit (1 kpl)

Metsäkeskusten johdolla tehtävään alueelliseen metsäohjelmaan (AMO) osallistuu nykyisin monia sidosryhmiä, joilla saattaa olla hyvinkin erilaisia metsien käyttöä ja hoitoa koskevia tavoitteita. Oamkin Luonnonvara-alan yksikön koordinoiman HyvAMO-hankkeen (Alueellinen metsäohjelma hyväksyttävänä ja vaikuttavana prosessina) tavoite on tuottaa metsäkeskuksille uusia työtapoja, joilla nämä tavoitteet voitaisiin sovittaa yhteen nykyistä paremmin. Tämä on yhteenveto hankkeen taustasta, tähän mennessä tehdystä tutkimustyöstä ja sen tuloksista. HyvAMO alkoi vuonna 2007 ja se jatkuu vuoden 2009 loppuun.

Kuva 1. Metsän merkitys riippuu käyttäjästä – erilaisia arvoja sovitellaan alueellisessa metsäohjelmassa. (Kuva: Robin Ambroz.)

Näkemyksen sovittelua osallistamalla

Alueellinen metsäohjelma on kooste näkemyksistä maakunnan metsien kehittämiseksi. Keskeinen tavoite ohjelmissa on konsensus metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävästä käytöstä. Tämä metsälain^[1] mukainen ohjenuora tarkoittaa käytännössä sitä, että ohjelmiin tulisi sisällyttää kaikki metsien käyttömuodot. Puuntuotannon lisäksi on otettava huomioon niin metsiä hyödyntävä yritystoiminta kuin ulkoilu- ja virkistyskäyttökin, maisemanhoito sekä entistä painokkaammin, metsäluonnon monimuotoisuuden suojele. Näiden poliittisten periaatelinjausten tueksi maa- ja metsätalousministeriö on nimennyt jokaiseen 13 metsäkeskukseen alueellisen metsäneuvoston, jossa ovat edustettuina metsää eri tavalla hyödyntävät intressiryhmät.

Miten osallistumista tutkitaan?

Osallistava suunnittelu on yhteistyötä, jossa organisaatio antaa sidosryhmille ja kansalaisille mahdollisuuden vaikuttaa päätöksentekoon^[2], tässä tapauksessa metsäkeskus alueellisen metsäohjelman laadintaan ja itse ohjelman sisältöön. Metsäohjelmien osallistumisperiaate on määritelty Wienin metsäministerikonferenssissa^[3] ja sen mukaisesti HyvAMO:ssa on kerätty tutkimusaineistoa kysymällä: Ketkä on otettu suunnitteluun mukaan ja millä tavalla heidät on kutsuttu? Miten he ovat voineet ilmaista näkemyksiään? Mitä tietoja heillä on

ARTIKKELIT

27.3.2009
1/2009 - Alueellinen metsäohjelma kokoaa metsän monet merkitykset

RAPORTIT

JULKAISUPERIAATTEET

OHJEITA KIRJOITTAJILLE

JULKAISUNEUVOSTO

ARTIKKELIHAKU

hakusana

Ilmoittaudu
ePookin
julkaisujen
arvioitsijapankkiin

Henkilökunnan
JULKAISU-
REKISTERI

ollut käytettävissään? Miten osallistujat ovat voineet vaikuttaa päätöksentekoon ja lopputulokseen? Miten ohjelmaprosessia pitäisi kehittää?

Taustatietoa on kerätty metsäohjelmatyöhön osallistuneilta henkilöiltä mm. Pohjois-Pohjanmaalla ja Lounais-Suomessa. Haastattelu- ja kyselytutkimusten^[4] lisäksi hankkeessa on mm. kokeiltu uutta tapaa hyödyntää SWOT-analyysin tuloksia^[5], sillä monet metsäohjelman osapuolista ovat olleet turhautuneita perinteiseen SWOT-työskentelyyn.

Metsäohjelmatyön nykytila ja kehittäminen

Alueellisten metsäneuvostojen jäsenistä yli 50 prosenttia edustaa metsätaloutta. Vaatimus vallan tasapuolisuudesta jakaa ohjelmaprosessiin osallistuneiden mielipiteitä. Vallan vinoutuminen vaivaa ennen kaikkea ympäristöjärjestöjen, mutta jonkin verran myös ympäristöhallinnon edustajia. Samat ryhmät, tutkimuksen ja opetuksen edustajien tuella, esittävät myös kriittisiä mielipiteitä näkemysten puolueettomasta kohtelusta ja tasapuolisuuden toteutumisesta metsäneuvostotyössä. Yhteistyön parantaminen on kuitenkin kaikkien yhteinen tavoite.

Metsäohjelmaa leimaa konkretian puute. Ohjelmissa "tehostetaan" ja kehitetään", mutta ei juuri kerrota kuka ja miten. Ohjelmatyöhön osallistuneet ovatkin sangen yksimielisiä siitä, että vastedes olisi keskityttävä enemmän käytännön toimien suunnitteluun ja ennen kaikkea niiden vastuuttamiseen selvästi eri toimijoille, eli ohjelman "jalkauttamiseen kentälle". Näin lisättäisiin myös osapuolten sitoutumista, sillä tällä hetkellä vain metsätalouden verkoston^[6] edustajat hyväksyvät yksituumaisesti metsäohjelman tavoitteet ja toimet niiden edistämiseksi. Toisaalta kaikki sidosryhmät toivovat lisää arvokeskustelua metsäpolitiikan tavoitteista.

Ilmapääriä metsäneuvostoissa pidetään yleisesti hyvänä. Metsäohjelman uskotaan vaikuttavan alueen metsien käsittelyyn, mutta osallistujien käsitykset omasta vaikuttamisesta eivät ole aivan yhtä positiivisia, joskin arviot vaihtelevat sidosryhmien välillä. Eniten ohjelman sisältöön kokevat vaikuttaneensa metsähallinnon edustajat ja vähiten ympäristöjärjestöjen metsäneuvostojäsenet. Näissä järjestöissä uskotaan, että he voivat edistää tavoitteitaan paremmin muilla foorumeilla kuin metsäneuvostossa. Samaa mieltä ovat monet metsänomistajista tai heidän edustajistaan. Yksittäisten kansalaisten osallistumista metsäohjelmaprosessiin ei pidetä erityisen tärkeänä. Osaltaan siihen saattaa vaikuttaa se, että osallistuminen seminaareihin, kuulemistilaisuuksiin ja internetkyselyihin on tähän asti ollut erittäin laimeaa.

Hyvä metsäohjelmaprosessi tutkijan silmin

Tähänastisten tulosten perusteella HyvAMO:n tutkijat esittävät metsäohjelman laadintaan uudentyyppistä prosessia. Olennaista menettelytavalle on se, että tärkeiden osapuolten roolia korostettaisiin perustamalla AMO:n valmisteluun työryhmä, jonka työskentelyssä hyödynnettäisiin ns. monitavoitteisen päätösanalyysin (esim. MESTA-päätöstukisovellus^[7]) menetelmiä. Näin voitaisiin helpottaa metsäkeskusten valmistelutyötä, ja metsäneuvoston laaja kokoonpano voisi keskittyä työtä ohjaavaan, monipuoliseen arvokeskusteluun. AMO-ryhmä voisi muodostua esim. metsäkeskuksen, metsänomistajien, metsäteollisuuden, yrittäjien, ympäristökeskuksen, maakuntaliiton, TE-keskuksen ja tutkimuksen (ja opetuksen) edustajista. Sidosryhmien näkemysten huomioiminen varmistettaisiin erityisissä koko metsäneuvoston AMO-kokouksissa.

Uuden prosessin uskotaan tuovan useita kohennuksia nykytilanteeseen: sitoutuminen työskentelyyn paranee, vastuunjako selkiytyy, tiedonkulku tehostuu ja jäsenten asiantuntemusta voidaan hyödyntää tuloksekkaammin. Näiden olettamusten oikeellisuutta voidaan punnita, kunhan uutta menettelytapaa on kokeiltu Lounais- ja Keski-Suomen sekä Pohjois-Pohjanmaan metsäkeskuksissa kesään 2009 mennessä.

Kansalaismielipiteen selvittämiseksi hankkeessa on pohdittu esim. valtakunnallisen, mutta maakunnallisesti toteutettavan metsäbarometrin rakentamista^[8]. Näin ei selvitetäisi niinkään ihmisten mielipiteitä alueellisesta metsäohjelmasta, vaan pikemminkin yleisemmin heidän käsityksiään metsästä. Varteenotettava menetelmä on myös kansalaisten näkemysten ja arvojen selvittäminen kulttuurin ja perinteen tutkimuksen keinoin^[9].

Seuraavan metsäohjelman laadinta alkaa vuonna 2010 ja siihen mennessä HyvAMO:ssa työstetään joukko työkaluja valmistelun tueksi. Suosituksia ja ohjeita on luvassa tavoitteiden kartoittamiseen, vaihtoehtojen arviointiin, metsäohjelmasta raportointiin sekä siihen, miten metsäohjelmat kytketään muuhun aluekehitykseen.

Lähteet

1. Metsälaki (1996/1093). Hakupäivä 7.11.2008 www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961093
2. Ks. esim. Loikkanen, T. 1997. Osallistavan suunnittelun opas. Porvoo: Metsähallitus.
3. Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe. 2002. MCPFE Paper 2, April 2002. Public Participation in Forestry in Europe and North America. Hakupäivä 10.11.2008 www.mcpfe.org/files/u1/publications/pdf/public_parti...

4. Saarinen, N. 2008. Alueellisten metsäohjelmajärjestelmien hyväksyttävyyden Q-analyysin pohjalta. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto. Metsävarojen käytön laitos.; ks. myös Saarikoski, H., Tikkanen, J. & Leskinen, L.A. 2008. Participation procedures for regional forest programs in Finland: intensity, openness and organisational principle. Käsikirjoitus sarjaan Forest Policy and Economics.
5. Kurttila, M., Leskinen, P., Tikkanen, J. & Niskanen, A. 2008. Alueellisten metsäohjelmien toimintaympäristön ja kehittämisen tarkastelu SWOT-analyysiin ja päätöstukimenetelmiin perustuen. Artikkelikäsikirjoitus Metsätieteen aikakauskirjaan.
6. Tikkanen, J. 2003. Alueellisen metsäohjelmajärjestelmän osallistamismenettely Pohjois-Suomen metsäkeskuksissa vuosina 1997 - 1998 ja 2000-2001. Metsätieteen aikakauskirja 3/2003: 321 - 344.
7. Metsäntutkimuslaitoksen MESTA-päätöstukisovellus. Hakupäivä 11.11.2008 mesta.metla.fi/
8. Saarikoski, H., Weckroth, T., Leskinen Leena A., Laitala, M & Tikkanen, J. 2008. Alueellisten metsäohjelmien laadinnan vaikuttavuus ja hyväksyttävyyden analyysi alueellisista metsäohjelmista. Metsäntutkimuslaitos. Metlan työraportteja 94. Hakupäivä 12.11.2008 www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2008/mwp094.htm
9. Leskinen, L.A., Sairinen, R., Laurén, K., Järvinen, S. & Leskinen, P. 2008. Sosiaalisten ja kulttuuristen vaikutusten ja kestäväyyden arvioiminen metsätaloudessa ja metsien monimuotoisuuden turvaamisessa. Käsikirjoitus Metsäntutkimuslaitoksen Working Papers -sarjaan.

Muokkaushistoria

29.4. lisätty linkki HyvAMO-hankkeen sivuille

Kommentit

12.6.2009 klo 18:37

Wow ... thats picture of me! :-)

Robin Ambrož (Tsekki)

[Lisää kommentti](#)